

[B] **EEN JAAR ALS GEEN ANDER.
HUYGENS EN HUYGENS IN 2013**

Wie in de zomer van het bijna voorbijge jaar door het centrum van Den Haag liep, zal het vast gemerkt hebben: 2013 is het jaar van Christiaan en Constantijn Huygens, de wereldbekende zeventiende-eeuwse wetenschapper en zijn internationaal wellicht iets minder bekende vader, die vooral naam maakte als dichter en als secretaris van meer dan één stadhouder van de Republiek. Het Haags Historisch Museum had een waar Huygensspoor door de stad getrokken. Je kon er plaatsen aandoen die in het leven van beide Huygensen een grote rol speelden en via een applicatie op je mobiele telefoon naar de vertalingen luisteren van zo'n honderdvijftig gedichtjes die Constantijn maakte over allerlei straten, pleinen en gebouwen in Den Haag. De oorspronkelijk in het Latijn geschreven teksten vormden de reeks "Haga Vocalis" in Huygens' voor het eerst in 1644 verschenen *Momenta Desultoria*, zijn verzamelde poëzie in de taal van Ovidius. Ze zijn nu vertaald en bewerkt door Frans Blom en Ilya Leonard Pfeijffer in een mooi boekje dat *Stemmen van Den Haag* heet en dat behalve de vertalingen van Huygens' gedichten ook de nodige uitleg geeft over de betekenis die Den Haag had in het leven van de auteur.

Maar er was veel meer dan dat. In Museum Bredius liep een tentoonstelling over Constantijn Huygens als kunstkenner en verzamelaar van schilderijen, terwijl in Museum Meermanno en in de KB boeken uit zijn bibliotheek werden tentoongesteld naast handschriften en brieven. Iets verder weg, in het Leidse Museum Boerhaave, stond dan weer een interactieve tentoonstelling waar kinderen de talrijke uitvindingen die Christiaan in zijn leven deed, konden nadoen. De chronologische aanleiding van het Huygensjaar was me eerlijk gezegd niet meteen duidelijk: Constantijn werd geboren in 1596 en stierf in 1687. De jaartallen van zijn tweede zoon zijn respectievelijk 1629 en 1695. Wel is het dit jaar precies een eeuw geleden dat Hofwijck, het buitengoed van Huygens in Voorburg (nu een voorstad van Den Haag, toen nog platteland), van de sloophamer werd gered. Intussen is het een permanent museum met een fraaie renaissancetuin waar vader en zoon Huygens niet alleen dit jaar worden herdacht.

Vader Constantijn en zoon Christiaan Huygens, beiden geportretteerd door Caspar Netscher.

Centraal in het Huygensjaar stond een dubbel-tentoonstelling in de Haagse Grote Kerk, waarin de culturele nalatenschap van vader en zoon Huygens uitvoerig werd belicht. De rijk geïllustreerde tentoonstellingscatalogus spreekt van een “gouden erfenis”, waarmee meteen wordt aangegeven dat we hier te doen hebben met twee echte coryfeeën van de Gouden Eeuw. Inderdaad, dankzij het brede spectrum van activiteiten en expertises dat de twee Huygensen bestreken (wetenschap, politiek, literatuur, muziek, architectuur en schilderkunst), kan aan de hand van leven en werk van Constantijn en Christiaan het verhaal van een van de grootste bloeiperiodes uit de Nederlandse geschiedenis worden verteld. Dat is ook wat deze tentoonstelling doet. In zijn bijdrage aan de begeleidende catalogus noemt historicus Maarten Prak het zeventiende-eeuwse Nederland “het land van Huygens”. De allusie is vanzelfsprekend naar Busken Huets *Land van Rembrandt*, niet toevallig een schilder die door Constantijn indertijd bekendheid kreeg. Als secretaris van stadhouder Frederik Hendrik kon Huygens, die een groot kunstkenner was, lucratieve

opdrachten geven aan allerlei Nederlandse schilders. Zoals Huygenskenner Ad Leerintveld in zijn bijdrage aan de catalogus aantoonde, profileerde Constantijn op die manier zijn broodheer als een kunstminnend vorst, een vader des vaderlands die niet alleen op militaire en politieke gronden de voorganger van de nieuwe natie kon worden genoemd. Huygens was in de hedendaagse termen die ook in de tentoonstelling worden gebruikt een spindoctor die goed wist dat de pas verworven onafhankelijkheid van de Republiek ook cultureel diende te worden ondersteund. Nederland moest in allerlei opzichten vooropgaan.

Ook al stond een groot deel van de tentoonstelling over de gouden erfenis van Constantijn en Christiaan in het teken van de impact die vader Huygens had op de vroege ontwikkeling van het beeld van het Huis van Oranje (was ook de wissel van de troon in 2013 aanleiding voor het Huygensjaar?), toch ging ook de nodige aandacht naar de internationale bedrijvigheid van beide Huygensen. De catalogus bevat ook een interessant hoofdstuk over “de familie Huygens en de Engels-Nederlandse betrekkingen” door Lisa Jardine, een vooraanstaande

Engelse cultuurhistorica die al eerder over Huygens schreef. Jardine wijst op de overtuiging die Constantijn en Christiaan hadden dat de jonge Republiek vele aspecten van haar cultuur deelde met de Engelse. Toch koos Christiaan ervoor zijn wetenschappelijke carrière vooral in Frankrijk uit te bouwen. Twee pogingen van de vooraanstaande Royal Society om Christiaan naar Engeland te lokken, bleven zonder resultaat.

Wie meer wil weten over het wetenschappelijke belang van Christiaans werk kan in de catalogus terecht bij de bijdrage van Charlotte Lemmens. Die biedt een handig overzicht van de verschillende uitvindingen en ontdekkingen die we met Christiaans naam associëren, van de toverlantaarn tot de slingerklok en van zakhorloges tot de ringen van Saturnus. Een diepgaander behandeling van diens werk, en van de theoretische inzichten die eraan ten grondslag lagen, biedt het fascinerende drieluik over Huygens dat de Nederlandse hoogleraar theoretische sterrenkunde en kosmologie Vincent Icke de voorbije jaren bij de Historische Uitgeverij publiceerde. Het derde deel daarvan, *De Principes van Huygens*, kwam ook ter gelegenheid van het Huygensjaar uit. Net als in de eerder verschenen delen (*Christiaan Huygens in de onvoltooid verleden toekomstige tijd* uit 2005 en *De ruimte van Christiaan Huygens* uit 2009) paart Icke in dit nieuwe boek een heldere uiteenzetting van ingewikkelde materie aan een aanstekelijk werkende bewondering voor het wetenschappelijke genie van Huygens. “De wetenschap kent geen heiligen”, schrijft Icke. “Wel helden, zoals Christiaan Huygens.”

Ik rond af met de vermelding van nog twee publicaties over Constantijn: de al genoemde Ad Leerintveld stelde een handige beschrijving op van de rijke Huygens-collectie in de Koninklijke Bibliotheek en de historicus Simon Groenveld gaf het verslag uit van een dienstreis die Huygens in 1654 maakte naar Eindhoven, Spa, Luxemburg en Meurs. Huygens schreef het verslag als lid van de Domeinraad, het orgaan dat zich bezighield met de controle van de landgoederen die in het bezit waren van het huis van Oranje. Op dat moment was Huygens geen secretaris meer van de stadhouder en was zijn aanzien aan het Hof wellicht ook niet meer wat het de decennia voordien was. Niettemin voegt deze zorgvuldig geannoteerde editie iets toe aan het

al rijk gedocumenteerde leven van een van de meest tot de verbeelding sprekende individuen uit de Gouden Eeuw.

JÜRGEN PIETERS

- CONSTANTIJN HUYGENS, *Stemmen van Den Haag*, samengesteld en vertaald door Frans Blom en Ilja Leonard Pfeijffer, Prometheus, Amsterdam, 2013, 200 p.
- AD LEERINTVELD, CHARLOTTE LEMMENS, PETER VAN DER PLOEG, LISA JARDINE EN MAARTEN PRAK, *Constantijn & Christiaan Huygens. Een gouden erfenis*, Lecturis, Eindhoven, 2013, 192 p.
- VINCENT ICKE, *De Principes van Huygens*, Historische Uitgeverij, Groningen, 2013, 148 p.
- AD LEERINTVELD, *Constantijn Huygens. De collectie in de Koninklijke Bibliotheek*, Bekking & Blitz Uitgevers, Amersfoort/Brugge, 2013, 128 p.
- S. GROENVELD (ED.), *Constantijn Huygens op dienstreis. Zijn verslag van een tocht naar Eindhoven en Spa, Luxemburg en Meurs (1654)*, Uitgeverij Verloren, Hilversum, 2013, 140 p.